

Katsastusalan markkina- tilanteen kehityksen tilannekatsaus vuodelta 2009

**Jatkotutkimus vuonna 2008 teh-
tyyn tutkimukseen ”Selvitys kat-
sastusalan kilpailun lisäämisestä”**

Toimittanut McKinsey & Company

1 Johdanto

Suomen katsastusmarkkinoiden tilasta käyty keskustelu on jatkunut vilkkaana AKE:n syksyllä 2008 teettämän katsastusmarkkinoiden tilaa käsittelevän raportin julkistuksen jälkeen.

Tarkastelun jälkeen alalle on tullut merkittävästi uusia toimijoita, mikä on herättänyt kysymyksen onko kilpailutilanne muuttunut merkittävästi vuodesta 2008. Lisäksi myös katsastushinnat, keskittynyt toimialarakenne, sekä AKE:n esittämät toimenpide-ehdotukset ovat nostaneet esille erilaisia näkemyksiä ajoneuvoalalla.

Tässä muistiossa pyritään tuomaan päivitetty näkemys vuonna 2008 tehtyyn markkinaraporttiin katsastusalan kannattavuuden sekä markkina- ja kilpailutilanteen kehityksen kautta sekä kansallisella että paikallisella tasolla.

2 Katsastusalan kannattavuus

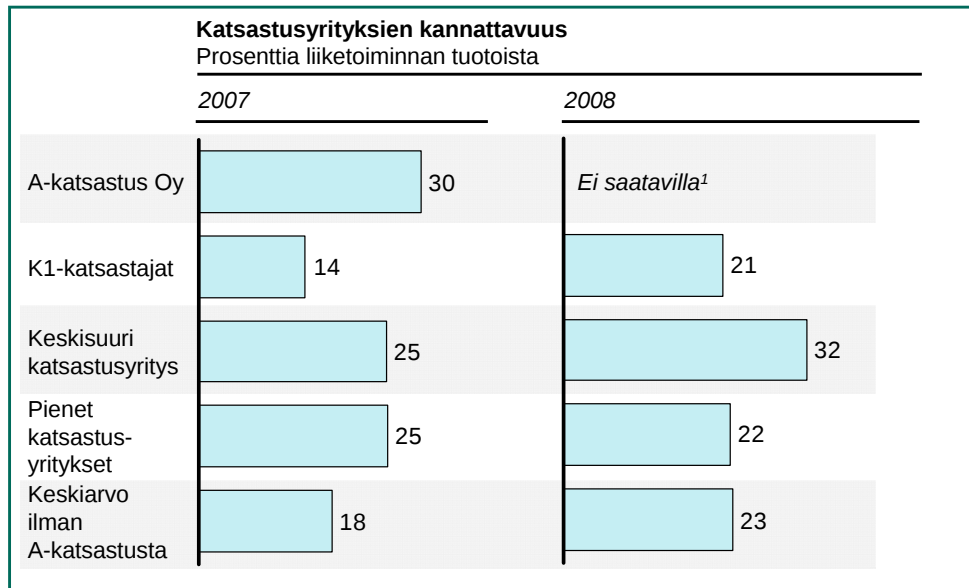
Katsastusala on ollut hyvin kannattavaa liiketoimintaa. Vuoden 2008 markkina-katsauksessa todettiin että hintojen kustannuksia nopeampi kasvaminen 2002-2008 ja alan keskittynyt rakenne olivat heijastuneet myös katsastusyhtiöiden kannattavuuteen. Keskimääräinen liikevoitto (EBIT) vuonna 2007 oli noin 18% liikevaihdosta, mitä voidaan pitää korkeana.

Liiketoiminnan kannattavuus jatkoi parantumistaan liikevoitolla (EBIT) mitattuna myös 2008 ja nousi 23%:iin kun A-katsastus Oy:tä ei huomioida¹. Etenkin suurimmat katsastusyhtiöt sekä vähän kilpailluilla alueilla (esimerkiksi pienet paikkakunnat) olevat yhtiöt olivat hyvin kannattavia. Tarkastelluista katsastusyrittäjästä 75 prosenttia sijoittuu liikevoittoprosenttia vertailtaessa suomalaisten julkisesti noteerattujen yhtiöiden liikevoiton mediaanin yläpuolelle.

¹ A-katsastus Oy ei raportoinut vuodelta 2008 omaa tilinpäätöstä. Sen sijaan yhtiön tilinpäätös yhdistettiin A-Katsastus Holding Oy:n lukuihin. Näin yhtiön Suomen toimintojen kannattavuutta ei enää voi luotettavasti selvittää.

Kuva 1

Katsastusyritysten keskimääräinen liikevoitto vuosina 2007 ja 2008

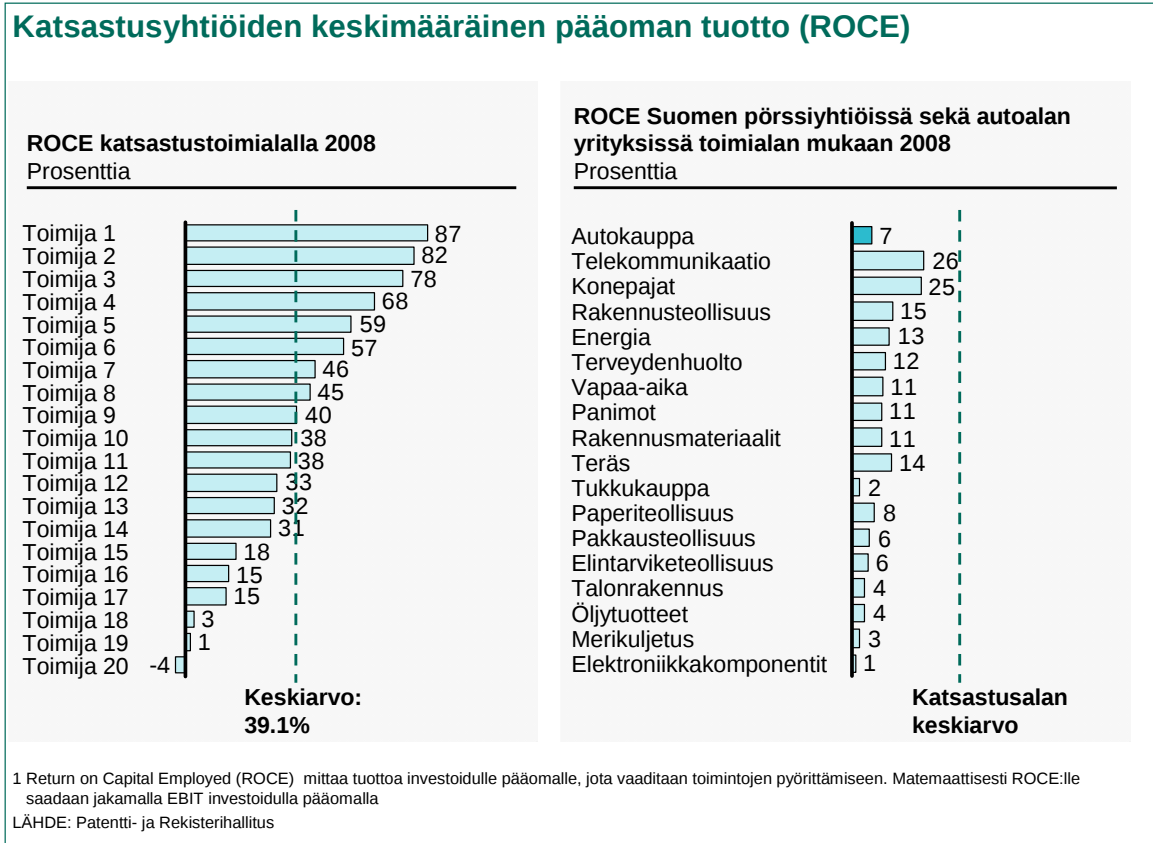
1 A-katsastus Oy lopetti erillisen tilinpäätöksen raportoinnin vuoteen 2007. Vuonna 2008 A-katsastus Oy:n tulos yhdistettiin A-katsastus Holding Oy:n tulokseen.

LÄHDE: Patentti- ja Rekisterihallitus

Alan kannattavuutta voidaan ja tulee mitata myös katsomalla yritysten pääoman tuottoa (ROCE). Keskimääräinen pääoman tuotto yrityksille oli vuonna 2008 38%, mikä ylittää selkeästi Suomessa julkisesti noteerattujen yhtiöiden keskimääräisen pääoman tuoton.² Katsastusalan pääoman tuottoa voidaan pitää todella korkeana otettaessa huomioon alan vakaa kysyntä sekä vähäinen sitoutuneen pääoman määrä.

² Tarkastelussa vertailuaineistona käytettyjen toimialojen ROCE vaihteli 1 % – 26 %:n välillä telekommunikaatioalan ja konepajojen päästessä ainoana yli 25 % tuottoasteisiin.

Kuva 2

3 Markkinatilanteen kehitys 2008 – 2009

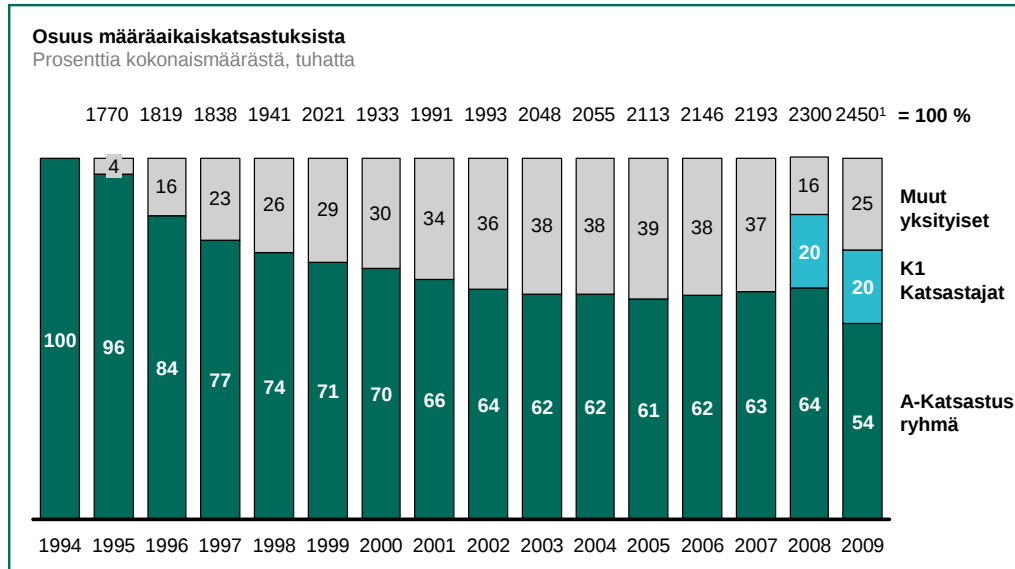
3.1 Lisääntynyt kilpailu

Vuoden 2008 markkinaraportissa todettiin katsastusalan olevan hyvin keskittynyt sekä maan laajuisesti, että etenkin paikallisesti. Markkinajohtaja A-Katsastuksella olikin tällöin 64% ja K1 Katsastajilla 20% markkinaosuudet.

Raportin jälkeen on markkinoille perustettu 34 uutta katsastusasemaa, mikä on kasvattanut asemien kokonaismäärän 295 asemaan. Merkittävin muutos kilpailutilanteessa on ollut riippumattomien katsastusyrittäjien lisääntyminen sillä uusista asemista 80% on ollut yksityisten henkilöiden perustamia. Tämä on lisännyt kilpailua etenkin suurissa asutuskeskuksissa ja johtanut yhdessä muiden tekijöiden kanssa A-Katsastuksen markkinaosuuden laskemiseen 54%:iin.

Kuva 3

Katsastusalan markkinaosuudet 1994-2009

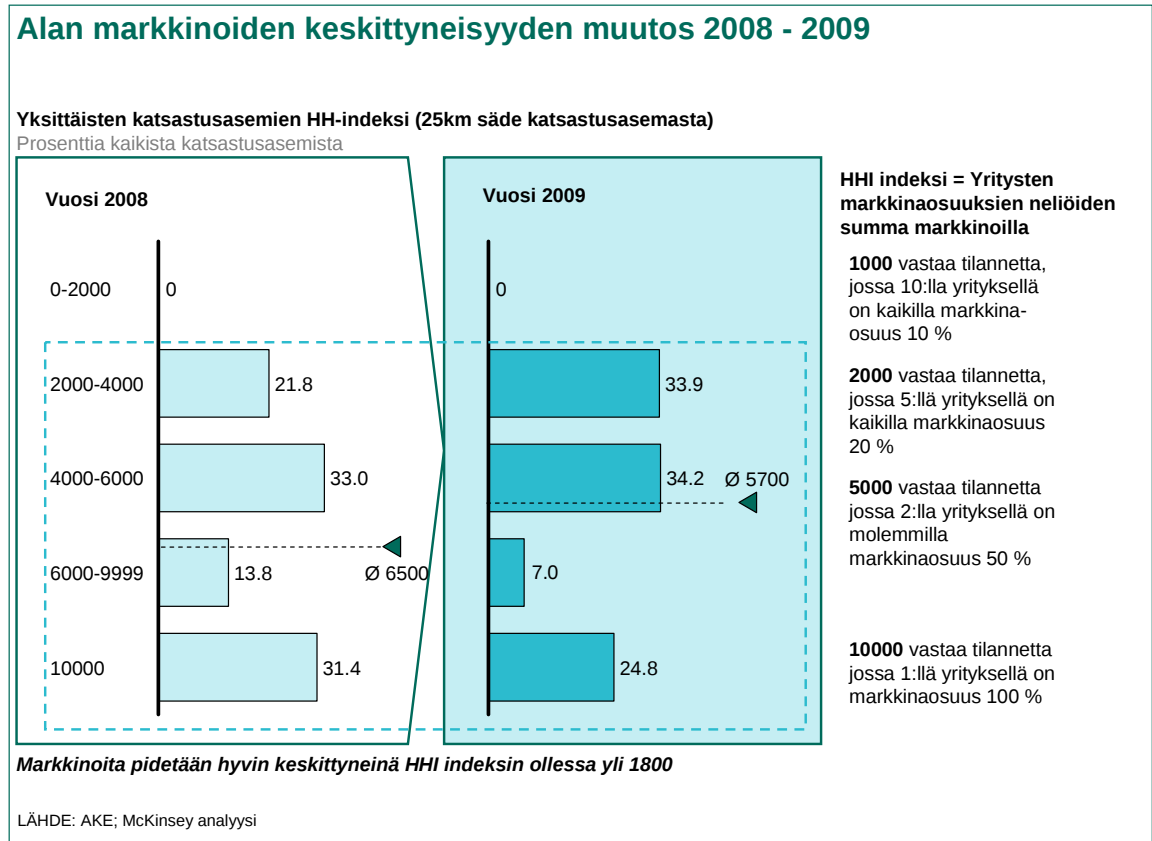

¹ Arvioitu katsastusten kokonaismäärä vuodelle 2009

LÄHDE: AKE Vuosikertomukset; Suomen Autokatsastus Oy

Markkinoiden keskittyneisyyttä tarkastelevalla Herfindal-Hirschman indeksillä (HHI) mitattuna on alan kilpailutilanne parantunut 6500:sta indeksipisteestä 5700:aan, mitä voidaan silti pitää vielä pitää hyvin keskittyneenä markkinana. Uusien asemien tulo markkinoille onkin suoraan vaikuttanut kilpailuun vain 15 prosentilla (eli noin joka kuudennella) nykyisistä asemista alan paikallisuudesta johtuen. Vastaavasti alueelliset markkinaosuudet eivät ole muuttuneet merkittävästi 85 %:lla asemista.

Kuva 4

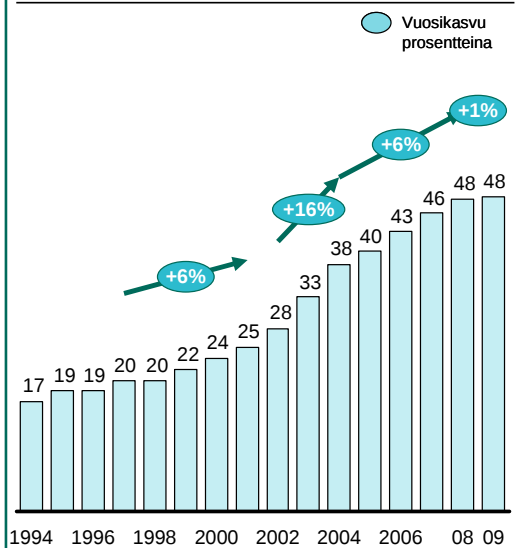
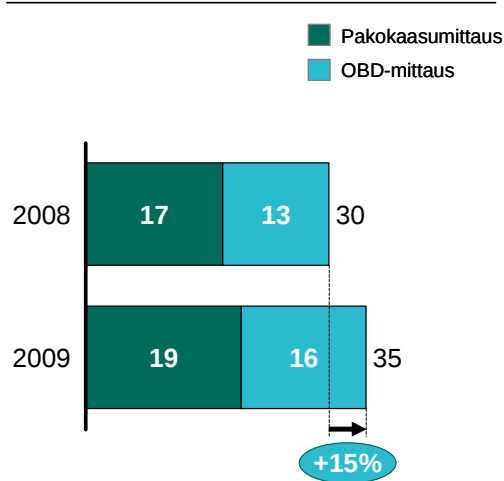
3.2 Hintakehitys

Uusien asemien perustamisesta huolimatta kevyen bensiiniauton katsastuksen kokonaishinnan keskiarvo on jatkanut nousuaan viime vuoden 78 EUR:sta 83 EUR:oon.³ Kokonaishinnalla tarkoitetaan katsastuksen hintaa, jossa varsinaiseen määräaikaikatsastuksen hintaan on lisätty sekä pakokaasu- että OBD-mittausten hinta. Kaikki hintavertailut ovat kevyelle (<3500kg) bensiinikäyttöiselle ajoneuvolle. Hinnan nousu selittyy nousseilla pakokaasu- ja OBD-mittausten hinnoilla, jotka ovat kasvaneet keskimäärin 15% (5 euroa) kun taas määräaikaikatsastuksen hinnan keskiarvo on säilynyt vakiona. Samalla suurempi osa autoilijoista joutuu maksamaan tämän kokonaishinnan katsastuksesta, kun uudet autojen ikäluokat tulevat katsastuksen piiriin.

³ Keskiarvot on laskettu käyttäen katsastushinnat.fi:stä sekä yritysten asema-kohtaisilta internet-sivuilta saatuja hintatietoja. Keskiarvot on laskettu käyttäen suoraa keskiarvoa; ei volyymipainotettua keskiarvoa. Hintatiedot ovat syyskuulta 2008 sekä marraskuulta 2009

Kuva 5

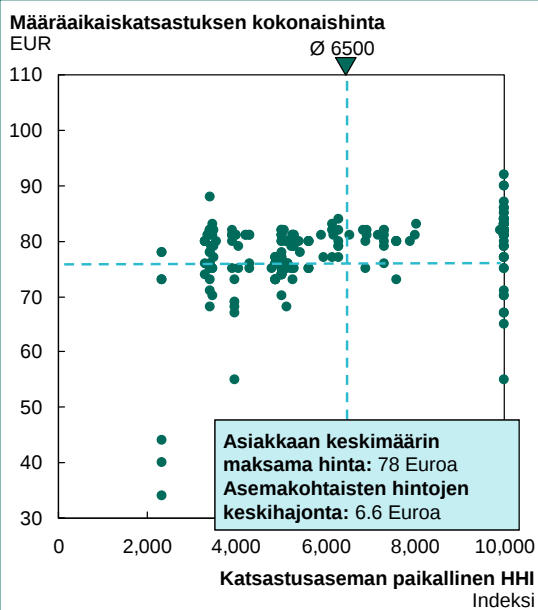
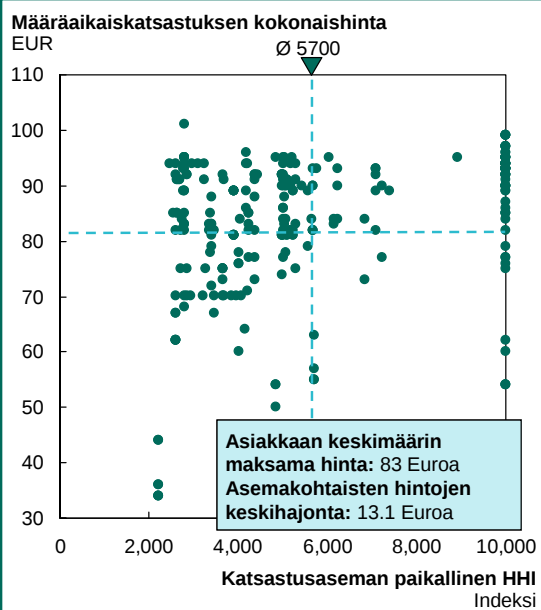
Kevyenkaluston katsastuksen hintakehitys

Määräaikaikatsastuksen hinta 1994 - 2008
EuroaPakokaasu- sekä OBD-mittauksen hinta 2008-2009
Euroa

LÄHDE: Finlex; AKE

Kuva 6

Hintataso ja kilpailun paikallinen intensiteetti

2008 syyskuu – Katsastuksen kokonaishinta¹ ja kilpailun intensiivisyys2009 marraskuu – Katsastuksen kokonaishinta¹ ja kilpailun intensiivisyys

1 Kokonaishinta on määräaikaikatsastuksen, pakokaasumittauksen ja OBD-mittauksen yhteishinta

LÄHDE: Katsastushinnat.fi; AKE

Kilpailun kiristyminen alueellisesti on johtanut hintatason suurempaan vaihteluun eri alueiden välillä. Kokonaishintojen keskihajonta on kasvanut 7 EUR:sta 13 EUR:oon syyskuun 2008 ja marraskuun 2009 välillä. Halvin hinta löytyy edelleen Joensuusta (34 EUR), mutta myös muilla alueilla on havaittavissa lisääntyntä hintakilpailua. Kalleimmillaan katsastuksesta joutuu nyt maksamaan kuitenkin 101 EUR, mikä on merkittävä korotus viime vuoden korkeimmasta hinnasta 92 EUR.

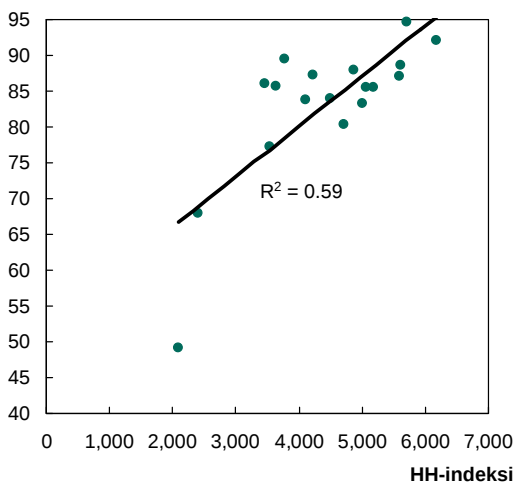
Alueellisia hintaeroja voidaan selittää markkinoiden kilpailuintensiteetillä, jolla on vaikutusta sekä hintatasoon että hintojen nousuun (Kuva 6). Alueilla joilla on korkeampi keskittyneisyyden aste (HHI) on sekä keskimääräistä korkeampi hintataso että hintojen nousu (kuva 7). Matalamman keskittyneisyyden alueille myös matalimman ja korkeimman kokonaishinnan ero on suurempi kuin korkean keskittyneisyyden alueilla.

Kuva 7

Kilpailun intensiteetin vaikutus hintatasoon ja hintojen kasvuun

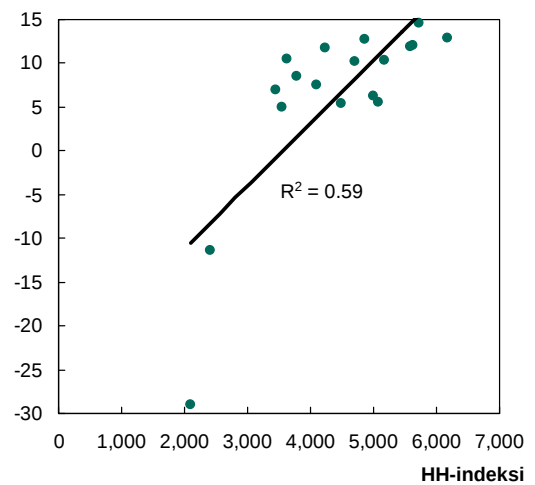
Katsastuksen keskihinta korreloi positiivisesti maakunnan keskimääräisen HH-indeksin kanssa...

Katsastuksen keskihinta maakunnassa
Euroa per katsastus

...myös hinnan keskimääräinen muutos maakunnassa riippuu alueen HH-indeksistä

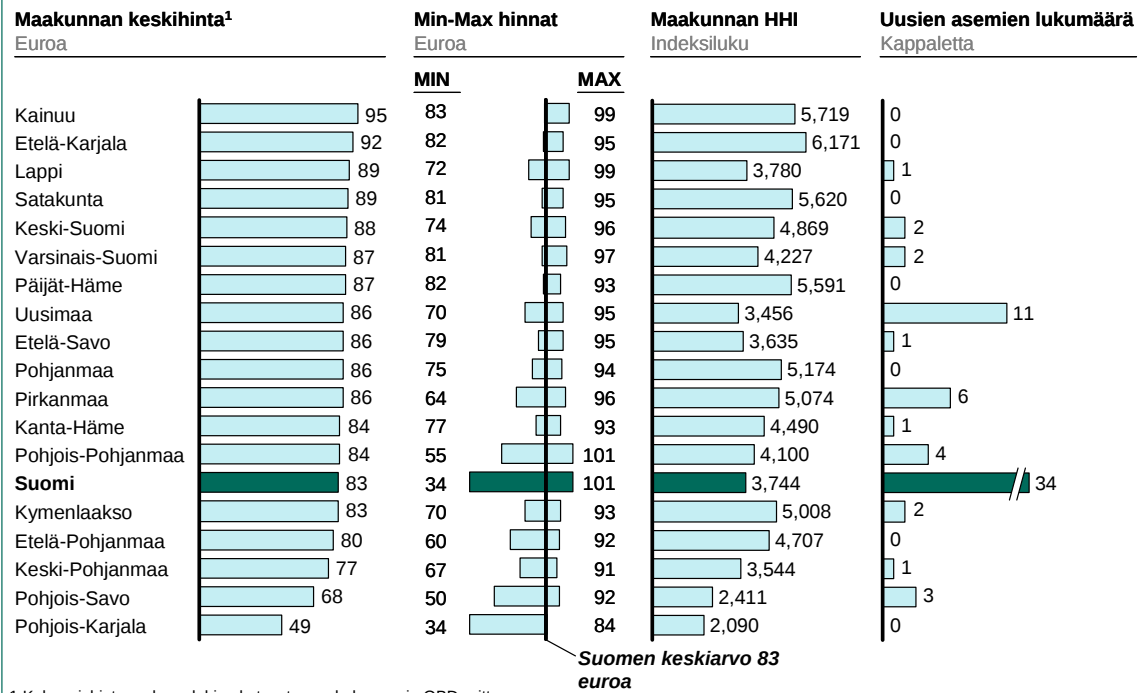
Katsastuksen keskihinnan muutos maakunnassa
Euroa per katsastus

LÄHDE: Katsastushinnat.fi; AKE

Kuva 8

Katsastuksen kokonaishinnan keskiarvo maakunnittain

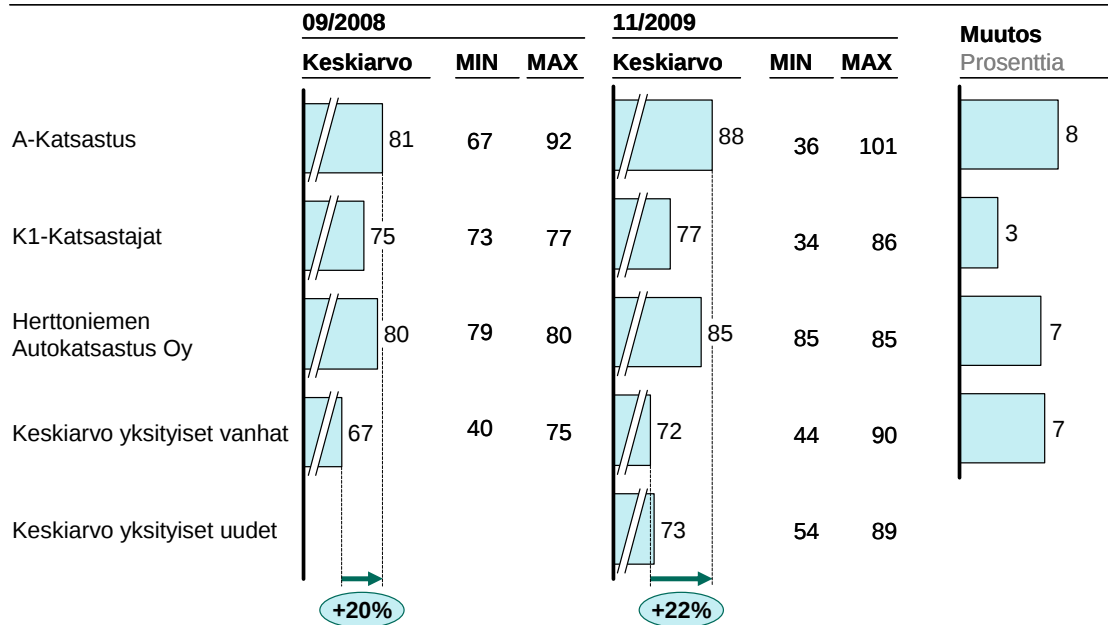

Kuva 9

Katsastuksen kokonaishinnan keskiarvo toimijoittain

Toimijoiden kokonaishinnat sekä kokonaishintojen muutos 09/2008 – 11/2009

Euroa

Tarkempi tarkastelu osoittaa että hintakilpailua ovat synnyttäneet uudet riippumattomat yrittäjät, joiden keskimääräinen kokonaishinta on ollut 73 EUR per katsastus, kun taas esimerkiksi alan suurimman yrittäjän keskihinta on ollut 88 EUR. Uusien asemien tulo on myös paikallisesti laskenut muiden, usein yksityisten, asemien hintoja ja näin lisännyt kilpailua.

Lisäksi hintakilpailun syntyminen ei ole johtanut monien pelkäämään alan kannattavuuden romahtamiseen. Esimerkiksi Suomen kilpailluimmalla alueella Joensuussa keskimääräinen katsastuksen hinta on laskenut 53 eurosta 37 euroon vuosina 2008 - 2009. Samaan aikaan kuitenkin sekä alueen markkinajohtaja (14% EBIT, 87% ROCE) että muut toimijat (12% EBIT) ovat olleet hyvin kannattavia.

4 Katsaus alueellisiin katsastusmarkkinoihin

Maanlaajuisen tarkastelun lisäksi on syytä tarkastella kilpailutilanteen ja hintojen kehitystä ja alan dynamiikkaa myös alueittain. Tätä varten olemme valinneet tarkasteluun pääkaupunkiseudun ja Tampereen sekä pienempänä paikkakuntana Tornion.

4.1 Helsinki

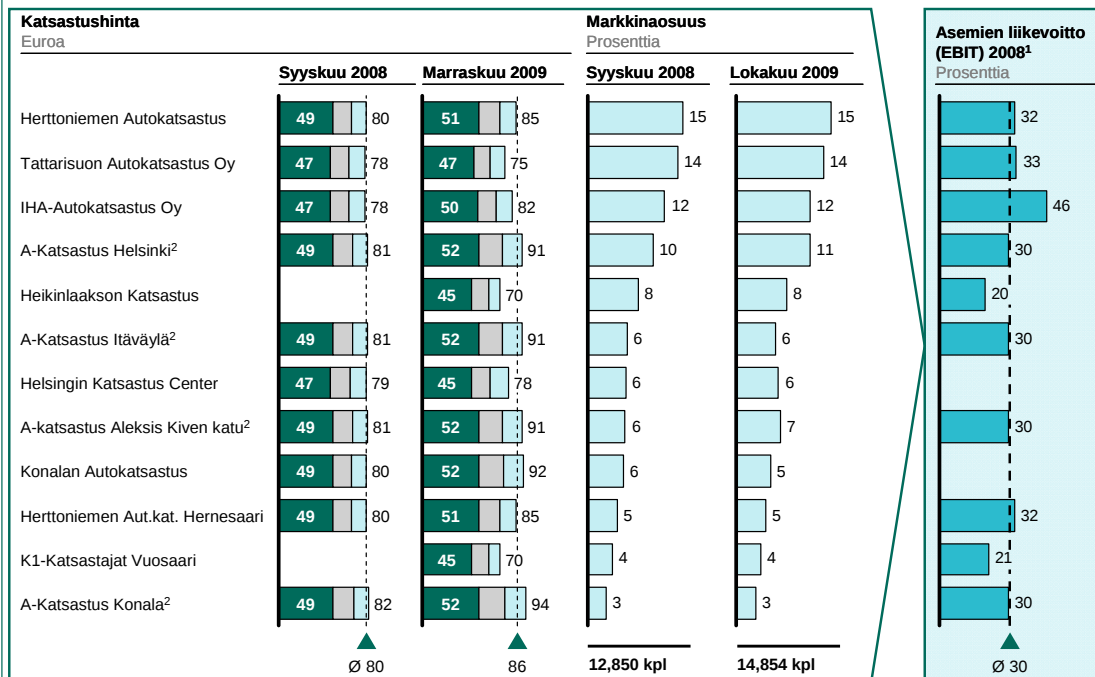
Helsingin katsastusmarkkinoille on vuosien 2008 ja 2009 välillä syntynyt hintakilpailua huomattavissa määrin. Alimman ja korkeimman hinnan välinen ero on vuosien 2007 ja 2008 välillä kasvanut 4 eurosta 24 euroon. Alempia hintoja ovat pääasiassa tarjonneet riippumattomat⁴ alalle tarkasteluajanjaksona⁵ syntyneet yritykset. Toisaalta markkinoilta löytyy jo pidemmän ajanjakson toiminut riippumaton yritys, joka on hintoja alentamalla onnistuneesti kyennyt lisäämään käyttöastettaan. Katsastuksen keskihinta on Helsingissä kuitenkin vuosien 2008 ja 2009 välillä noussut 80 eurosta 86 euroon suurimpien toimijoiden nosttaessa hintojaan.

⁴ Riippumattomilla katsastusasemilla tarkoitetaan suuriin katsastusketjuihin kuulumattomia katsastusasemia.

⁵ Tarkasteluajanjaksolla tarkoitetaan aikaa syyskuun 2008 ja marraskuun 2009 välillä.

Kuva 10

Markkinoiden kehitys Helsingissä

1 Yrityksille joilla on monia toimipaikkoja, yrityksen keskiarvo

2 A-Katsastus-ryhmän toimipaikkoja

LÄHDE: Katsastushinnat.fi; AKE; Patentti- ja Rekisterihallitus

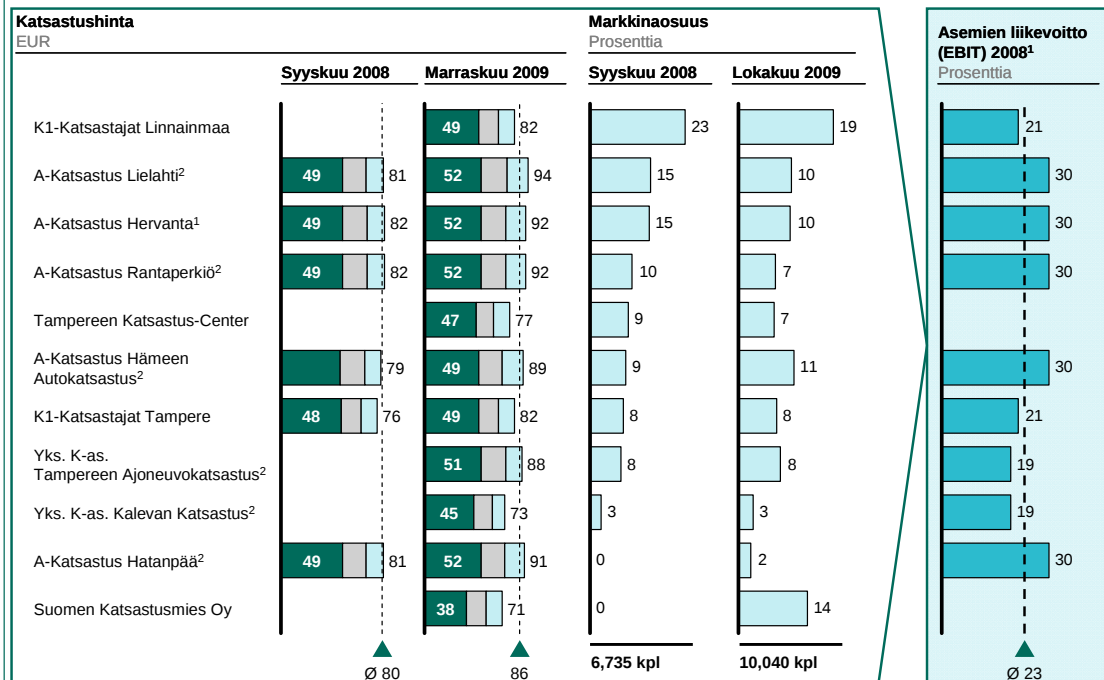
Katsastustoiminnan kannattavuus on Helsingissä säilynyt erittäin korkealla tasolla. Kaupungissa keskimääräinen liikevoittoprosentti oli 29 vuonna 2008. Liikevoiton taso vaihtelee kuitenkin eri asemien välillä huomattavasti. Korkean liikevoiton asemia löytyy sekä korkeiden että matalien hintojen asemien joukosta.

4.2 Tampere

Myös Tampereelle on vuosien 2008 ja 2009 välillä syntynyt hintakilpailua huomattavissa määrin. Alimman ja korkeimman hinnan välinen ero on vuosien 2008 ja 2009 välillä kasvanut 6 eurosta 23 euroon. Alempia hintoja ovat tarjonneet yksinomaan alalle tarkasteluajanjaksona syntyneet asemat, joihin kuluu sekä riippumattomia että suuriin ketjuihin kuuluvia katsastusasemia. Alhaisemmillä hinnoilla toimivat yritykset ovat vuosien 2008 ja 2009 välillä onnistuneet valtaamaan huomattavan osan markkinoista. Tiettyjen toimijoiden tarjoamat alhaisemmat hinnat eivät kuitenkaan ole vaikuttaneet yleistä hintatasoa alentavasti. Katsastuksen keskihinta onkin Tampereella vuosien 2008 ja 2009 välillä noussut 80 eurosta 86 euroon.

Kuva 11

Markkinoiden kehitys Tampereella

1 Yrityksille joilla on monia toimipaikkoja, yrityksen keskiarvo
 2 A-Katsastus-ryhmän toimipaikkoja

LÄHDE: Katsastushinnat.fi; AKE; Patentti- ja Rekisterihallitus

Tampereella katsastustoiminta on myös hyvin kannattavaa. Kaupungin katsastusasemien keskimääräinen liikevoiton taso on 23 %. Erityisen kannattavia näyttäisivät olevan korkealla hinnalla toimivat katsastusasemat. Toisaalta uusien toimijoiden kannattavuutta ei voida arvioida ennen vuoden 2009 tilinpäätöksen valmistumista.

4.3 Tornio

Torniossa katsastusmarkkinoiden toiminnassa ei ole tapahtunut suuria muutoksia vuosien 2008 ja 2009 välillä. Kaupungissa toimivat kaksi katsastusasema ovat pidättäytyneet hintojen nostoista tarkasteluajanjaksolla ja hinnat ovat maan keskiarvon alapuolella 77 EUR:n hinnalla (koko maa 83 EUR). Kaupungissa edullisempaa katsastusta tarjoava asema on pystynyt houkuttelemaan huomattavasti toista toimijaa suuremman määrän asiakkaita.

5 Johtopäätökset

Johtopäätöksenä päivitetystä näkemyksestä voidaan todeta, ettei toimialan rakenne ja kilpailutilanne ole muuttunut 2008 jälkeen niin merkittävästi että edellisessä tutkimuksessa tehtyjä johtopäätöksiä olisi näistä syistä tarpeen muuttaa.

Viimeaikainen kehitys vahvistaa näkemystä siitä että kilpailun lisääntymisellä on vaikutusta hintoihin. Kilpailun kiristymisen on johtanut hintatason keskimääräistä hitaampaan kasvuun tai jopa hintojen alentumiseen. Lisäksi nimen-

omaan riippumattomat, uudet yrittäjät pitävät yllä hintakilpailua suurien ketjujen keskihintojen ollessa jopa 20 % korkeammalla. Kilpailu on kiristynyt kuitenkin vain 15 prosentilla kaikista asemista.